

Ed.

87. Frumvarp til laga

um kaup á Vesturheimsblöðunum Heimskringlu og Lögbergi.

Flm.: Jónas Jónsson.

1. gr.

Meðan lög þessi eru í gildi, skulu allir skólar, sem ríkið starfrækir eða styrkir, allar skrifstofur ríkis og bæjarfélaga, öll samvinnufélög, allir kaupmenn og skrásett hlutafélög kaupa annað hvort íslenzku blaðanna, sem gefin eru út í Winnipeg, Heimskringlu eða Lögberg.

2. gr.

Skrifstofa fræðslumálastjóra hefur yfirumsjón með þessum blaðakaupum og stillir svo til, að jafnmikið sé selt og borgað af þessum tveim blöðum. Andvirði blaðanna skal á hverjum stað innheimt um leið og tekju- og eignarskattur ríkisins. Skólar og skrifstofur telja útgjöld þessi með almennum rekstrarkostnaði.

Greinargerð.

Einn af kunnustu leiðtogum Íslendinga vestan hafs, Ásmundur Jóhannsson í Winnipeg, hefur látið í ljós þá skoðun, að mikla nauðsyn beri til, að íslenzku blöðin í Vesturheimi verði lesin og keypt miklu meira heldur en gert hefur verið, bæði til að auka kynningu manna hér á landi á högum Íslendinga í Vesturheimi og jafnframt til að styðja blöðin fjárhagslega.

Eftir að hafa ferðazt milli flestra byggða Íslendinga í Ameríku, hef ég komið að þeirri niðurstöðu, að starf landa okkar vestan hafs sé glæsilegt þekkvirki og til varanlegrar sámdar fyrir íslenzka kynstofninn. Dugnaður og myndarskapur landa í Vesturheimi hefur vitaskuld fyrst og fremst komið fram í atvinnubaráttu einstaklinganna, yfirburðum þeirra við nám og stórmiklum myndarskap við þátttöku í félagslífi og borgaralegum störfum í hinum nýju heimkynnum. En jafnframt þessu hafa þeir haldið áfram viðtækri íslenzkri menningarstarfsemi. Um eitt skeið reistu landar vestra og starfræktu milli 70 og 80 kirkjur með frjálsum framlögum. Auk þess hafa þeir haldið uppi hinum tveim kunnu blöðum, Lögbergi og Heimskringlu, í meira en hálfari öld, jafnframt margháttaðri annarri menntastarfsemi. Óhætt er að fullyrða, að kirkjan og blöðin hafa verið líftaug og undirstaða hinnar viðtæku íslenzku menningar- og þjóðræknisstarfsemi landa í Vesturheimi.

Einstaka menn hér á landi hafa talið sig hafa minni áhuga fyrir því að kaupa Vesturheimsblöðin af því, að allmikið af lesmáli þeirra snerist um efni, er snerti Ísland fyrst og fremst. En þetta er einmitt ein af meginástæðum þess, að Austur-Íslendingar þurfa að kynna þessum blöðum. Meðan landar í Vesturheimi hafa svo mikla samúð með gamla landinu og allri lífsbáttu þjóðarinnar, að þeir vilja láta blöð sín fjalla að mjög verulegu leyti um austur-íslenzk efni, þá er auðséð, hve römm er sú tæug, sem tengir landa vestra við hið gamla ættland og málefni þess. Ef menn hér á landi lesa með athygli vestanblöðin, þá getur ekki hjá því farið, að menn fyllist lotningu og aðdáun fyrir þeirri sterku ættjarðarást gagnvart Íslandi, sem endurspeglast í þessum blöðum. Sterk hlýtur sú tilfinning að vera, sem kemur fólki af íslenzkri ætt, sem tæplega getur búist við að koma nokkurn tíma aftur til landsins, til að fylgjast þó nákvæmlega með öllum hreyfingum þjóðlífsins í hinu fjarlæga ættlandi.

Önnur og þó meiri ástæða er sú, að styðja Vesturheimsblöðin með því að afla þeim allmargra kaupenda hér á Íslandi. Bæði blöðin eiga erfitt uppdráttar og eru árlega studd mjög myndarlega af þjóðlegum forgöngumönnum vestan hafs. Þau skipulagsbundnu kaup, sem hér er farið fram á, eru frá okkar hálfu vottur um aukinn

skilning og þakkarhug okkar til landa í Vesturheimi fyrir hina þýðingarmiklu útvarðarstarfsemi þeirra fyrir íslenska menningu.

Eftir stríðið munu haldast beinar skipaferðir milli Íslands og Norður-Ameríku og stóraukin viðskipti og kynning á báðar bliðar. Námsmenn og viðskiptaforbólfar munu fara vestur, og Íslendingar vestan hafs munu heimsækja gamla landið miklu meira en áður hefur verið. Þá mun þýðing íslensku byggðarinnar vestan hafs verða ómetanleg fyrir hið litla íslenska þjóðveldi.

Lögberg og Heimskringla eru meginvirki í andlegri baráttu landa í Vesturheimi. Við eigum að senda þeim liðsauka, og við getum, með því að lesa þessi blöð, fengið einhverja órækustu sönnunina, sem til er, fyrir lífsmætti íslensks þjóðernis og íslenskrar menningar.